

Schrijfaanpak, een persoonlijk plan¹

In deze les:

- ontdek je wat jouw persoonlijke schrijfaanpak is
- vergelijk je jouw aanpak met die van andere leerlingen
- zie je dat er bepaalde typen schrijvers zijn
- maak je een persoonlijk schrijfplan.

Uitleg

Schrijfprocessen

Als je een tekst schrijft, gebeurt er nogal wat. Op papier op je scherm, maar ook en vooral in je hoofd. Er is veel onderzoek gedaan naar hoe mensen teksten schrijven. Wat onderzoekers dan doen is mensen vragen hardop te denken als zij een tekst schrijven. Ze zetten een videocamera op het papier of het scherm om te zien hoe de tekst vordert en te horen wat de schrijver denkt tijdens het schrijven. Onderzoekers gebruiken deze methode van observeren en hardopdenken ook als zij bijvoorbeeld testen of een website goed werkt: of bezoekers bijvoorbeeld snel de informatie kunnen vinden die ze nodig hebben.

In deze les ga je na hoe jouw schrijfproces eruitziet. Je vergelijkt je proces met dat van een representatieve steekproef van Nederlandse leerlingen. De vraag is die je aan het einde van deze les moet beantwoorden is of je iets aan je eigen schrijfproces zou willen veranderen, en zo ja, wat je zou willen veranderen.

Wat komt er kijken bij een schrijfproces als je een tekst moet schrijven op basis van bronnen: een synthesesetekst?

1. Inhoud bedenken

De inhoud van een tekst ontstaat door te combineren wat je zelf al weet over het onderwerp en wat je leest in je bronnen. Je moet goed met je geheugen om kunnen gaan om er kennis uit op te halen, maar je moet ook goed bronnen kunnen lezen, informatie selecteren, en vervolgens groeperen.

2. Tekst formuleren

De inhoud die je hebt bedacht, moet je communiceren: woorden en zinnen worden een tekst. Je doet een beroep op je taalvaardigheid en woordenkennis. Wie vlot zinnen en alinea's kan maken heeft een voordeel.

3. Tekst reviseren

¹ Deze les was onderdeel van een experiment van Liselore van Ockenburg, in 4-havo en 4-vwo. De les was gebaseerd op een schrijfprocesvragenlijst, die nu in de LIFT-schrijfprocesapp beschikbaar is. Gebruik van de app verkort de les aanzienlijk. We hebben er al een deel uit verwijderd. U kunt de les verder zelf aanpassen aan uw situatie en het gebruik van de app.

Contact: Liselore van Ockenburg. (lvanockenburg@gmail.com) & Gert Rijlaarsdam (g.c.w.rijlaarsdam@uva.nl).

Tijdens het schrijven, maar zeker als je de eerste versie van je tekst klaar hebt, ga je na of je tekst klopt met wat je eigenlijk wilde zeggen. Klopt wat je opschreef met de inhoud met je bronnen? Is het een goedlopend stuk, zonder dwaalwegen? Moet je dingen schrappen, verplaatsen of aanvullen? Treffen je woorden doel, zijn ze precies genoeg? Hiervoor moet je kritisch kunnen lezen en durven snijden in je tekst.

Leerlingen verschillen sterk van elkaar in hun schrijfproces. Daar ga je onderzoek naar doen in deze les.

Opdracht 1: Jouw schrijfproces

Je hebt een vragenlijst ingevuld over jouw schrijfproces en zag je scores voor vier aspecten van het schrijfproces. Neem jouw scores over in tabel 1. De rechterkolom blijft nog even leeg.

Tabel 1. Vergelijking tussen jouw scores en die van de rest van Nederland

	Voorbeeldvraag uit de vragenlijst	Mijn score	Waar sta ik? Vergeleken met de rest van Nederland scoor ik hoog/laag/gemiddeld
1	Preplanning	Als ik iets moet schrijven, noteer ik eerst een paar punten en dan werk ik die punten later uit
2	Korte stukjes	Ik onderbreek van tijd tot tijd het schrijven om de tekst te corrigeren
3	Moeizaam schrijven	Als ik aan het schrijven ben, vind ik het moeilijk om mijn gedachten te ordenen.
4	Fors Reviseren	Als ik mijn tekst nog eens overlees, verbeter ik meestal nog veel.

Aantekeningen

Je kunt hier
aantekeningen maken
als jullie klassikaal de
resultaten van de
vragenlijstschermen
bespreken.

Opdracht 2 Jouw schrijfproces vergeleken

De docent geeft aan wanneer je verder kunt in de app: je zoekt in vier achtereenvolgende schermen de stip die jouw scores uit tabel 1 laat zien. Je klikt op de stip, en als jij dat inderdaad bent, vul je tabel 1 aan (tweede kolom). Na het eerste scherm kun je voor twee aspecten vergelijken of je vrij hoog of vrij laag scoorde (tweede kolom). Dan ga je naar het tweede scherm, vult de tabel aan, en naar het derde scherm, en vult de tabel aan. De tabel is dan klaar. Het vierde scherm is een nieuwe combinatie van aspecten. Dat scherm brengt je misschien nog tot een inzicht dat je onder de tabel bij 'Aantekeningen' kunt noteren.

Uitleg

Opdracht 3: Filmclip kijken

In tabel 1 staat nu je schrijfprofiel: zo schrijf jij syntheseseteksten. Meestal, tenminste. De ene keer zal het gemakkelijker gaan dan de andere keer. Soms valt je tekst misschien tegen. En je proces zal er anders uit zien wanneer je verhalen schrijft dan wanneer je een betoog schrijft. Je past je proces een beetje aan, aan de opdracht die je krijgt.

Bekijk de [filmclip](#) en beantwoord na afloop de volgende drie vragen:

a. Natuurlijk is iedere schrijver uniek, maar in welk type schrijver herken jij je het meest? Kruis aan:

- snelschrijver
- ijverschrijver
- tekstarchitect

b. Welke overeenkomsten en verschillen zie je tussen dit type schrijver met jouw aanpak zoals je die hebt ingevuld in tabel 1?

Overeenkomsten: _____

Verschillen: _____

c. Welk type schrijver denk jij dat de beste teksten schrijft en waarom denk je dat?

Opdracht 4: Een persoonlijk schrijfplan maken

Richt je aandacht nu op syntheses teksten: je krijgt drie bronnen, en je tekst moet de inhoud van die bronnen goed weergeven. De bronnen gaan bijvoorbeeld over het probleem dat de ijskappen steeds sneller smelten. Jouw tekst moet de informatie uit die drie bronnen helder bij elkaar brengen. Je uitleg van dat probleem moet helder zijn.

Wat zou je willen aanpassen in je eigen aanpak? Vul tabel 2 in.

Tabel 2. Wat ga ik proberen te veranderen?

	Voorbeeldvraag uit de vragenlijst	Doel	Schrijf hier een toelichting op je plan
1	Preplanning	Als ik iets moet schrijven, noteer ik eerst een paar punten en dan werk ik die punten later uit.	☐ Minder ☐ Zo laten ☐ Meer want
2	Korte stukjes	Ik onderbreek van tijd tot tijd het schrijven om de tekst te corrigeren	☐ Minder ☐ Zo laten ☐ Meer want
3	Moeizaam schrijven	Als ik aan het schrijven ben, vind ik het moeilijk om mijn gedachten te ordenen.	☐ Minder ☐ Zo laten want
4	Fors Reviseren	Als ik mijn tekst nog eens overlees, verbeter ik meestal nog veel.	☐ Minder ☐ Zo laten ☐ Meer want

Opdracht 5: Tijdverdeling maken

Als je 45 minuten krijgt om een korte tekst over drie bronnen te schrijven, hoe deel je dan je tijd in?

Acties	Minuten
1. Bronnen snel doorlezen	
2. Bronnen goed doorlezen (schrijfplan/aantekeningen maken?)	
3. Eerste versie schrijven	
4. Nakijken, verbeteren, veranderen	